

NORDJYLLAND

Frivillighed og fællesskab. Bevaring af historiske bygninger og nytænkning af stedbundne ressourcer som bølgerne i Klitmøller og sydesaltet på Læsø. De projekter, Realdania har støttet i Nordjylland, forstærker områdets usigelige rigdom.

Spidsen af Danmark deler bogstavelig talt vandene ved Grenen i Skagen, hvor Skageraks bølger krydser Kattegats. Tager man området som et hele, brøler Vesterhavet mod vest, Kattegat mod øst og ned langs midten og i sin egen fortryllende strøm, Limfjorden. For den besøgende byder Nordjylland på vidder og kyster, så langt øjet rækker. Fyr-tårne, der løfter blikket, solnedgangskiosker, lyngplanter, hede og i baggrunden et sted en færge, der tuder. Det er nogle af de stedbundne kvaliteter, der løber som en rød tråd gennem de projekter Realdania har støttet i det nordlige Jylland. Flere steder handler det om, at bygningernes funktion forandres over tid, og hvem vil undvære et fyr i kystlandskabet, bare fordi den teknologiske udvikling gør fyret overflødigt? Kan man inddrage luftens fiskere, trækfuglene, og skabe et formidlingscenter for bevingede væsener i stedet? Det har man gjort i Skagen Grå Fyr (▷ 140), der lige som Børglum Kloster (▷ 144)

ved Vrå og Amtmandsboligen i Hjørring (▷ 147) har fået et løft.

Dele af Nordjylland er udfordret af faldende befolkningsvækst, men se så området ved Klitmøller, der under navnet Cold Hawaii har fået den lille fiskerby på vestkysten til at blomstre med surfboards i alle farver og stigende boligpriser. Klitmøller har forstået at udnytte en energi, de er rige på: bølgenes. Og på samme måde er historien om kurbadet på Læsø en fortælling om øens naturlige ressource – saltet. Et mineral, der i dag kommer de helsehungrende gæster til gode.

Det er også i yderområder, at meget aktivitet er bundet op på frivillige hænder. Det er Lønstrup Gamle Biograf og Cirkusfabriken i et nedlagt mejeri i Nordsalling gode, dynamiske eksempler på. Ofte er projekterne begyndt som et ønske hos befolkningen og som en bestræbelse hos de foreningsaktive. Således med Musikkens Hus i Aalborg. Et hus, der nærmest var blevet til en drøm for de mennesker, der havde arbejdet for dens realisering i 27 år. Her findes nu et musikalsk fixpunkt for fællesskabet i en by, der stadig vokser.

"VI SES PÅ VANDET," SIGER MAN I COLD HAWAII. OG KOMMER MAN EN SOMMERDAG, MÅ MAN DELE BØLGERNE MED MANGE.

OVERBLIK

Skagen (▷ 140)

Vendsyssel (▷ 143)

Læsø (▷ 148)

Aalborg (▷ 150)

Han Herred (▷ 154)

Thy (▷ 155)

Salling (▷ 158)

SKAGEN

De gule huse i Gamle Skagen er postkortmotivet, alle kender Lyset ved landets nordligste spids har siden 1800-tallet trukket kunstnere og turister til, og stedets charmerende ånd løber sammen af maritim historie, fiskere, kunstnere og nogle af områdets bedste specialforretninger. Skagens nutid glimter i kraft af de købekraftige turister. Ikke mindst fra Nordsjælland i uge 29 – også kaldet Hellerupugen – og ved stedets kunsthistoriske værdi som et område, der har inspireret mange af de store danske kunstnere. Mens fiskeriet, der har været så betegnende for området, går tilbage, består udfordringen i at bevare men også forny kystbyens bygningsværker, vartegn og kunstnerhjem.

SKAGEN GRÅ FYR

⚓ ⚓ (kort ▷ 141 ①)

På Skagen Odde troner det grå fyr, der med sine 46 meter er det næsthøjeste i Danmark. Det tog fire år at bygge det høje fyrtårn midt i den sandede odde. Primært fordi det var vanskeligt at transportere byggematerialerne, i tiden før Skagen fik havn og jernbane. Fyret, der har været fredet siden 1977, har givet livsvigtige lyssignaler til mangen en fisker på oprørte vande, men den teknologiske udvikling har gjort fyrets funktion mindre vigtig.

- 1 Skagen Grå Fyr.
- 2 Anchers Hus.
- 3 Drachmanns Hus.
- 4 Børglum Kloster.
- 5 Voergaard Slot.
- 6 Rubjerg Knude.
- 7 Tolne Skovpavillon.
- 8 Vendsyssel Kunstmuseum.
- 9 Lønstrup Gl. Biograf og Madpakkehuset.
- 10 Amtmandsboligen i Hjørring.
- 11 Vendsyssel Teater.
- 12 Løkken Moleleje.
- 13 Blokhus Bæk.
- 14 Vildmoseporten.
- 15 Læsø Kur.
- 16 Tanghuset.
- 17 Godthaab Hammerværk.
- 18 Infoportaler i Rebild Bakker og Rold Skov.
- 19 Han Herred Havbåde.
- 20 Thorup Strand Fiskepakhhus og landingsplads.
- 21 Cold Hawaii.
- 22 Havbadet i Nørre Vorupør.
- 23 Det Gamle Rådhus i Thisted.
- 24 De Røde Barakker i Thyborøn.
- 25 Besøgscenter Østerild.
- 26 Lodbjerg Fyr.
- 27 Nationalpark Thy.
- 28 Cirkusfabrikken.
- 29 Knudeklinikken på Fur.
- 30 Spøttrup Midaldalderborg Besøgscenter.
- 31 Æ Kassehus.
- 32 Mønsted kalkværk.
- 33 Skjøtgården Vestrup.

Fyret blev opført i 1858 i det strandingsplagede område. I 2014 købte Realdania By & Byg fyret af Søfartsstyrelsen. Hensigten var at sikre kvaliteter, der ellers ville gå tabt. Det var især fyrmesterboligen, der var slidt, men efter to års restaureringsarbejde er et stykke dansk fyrlshistorie bevaret. Restaureringen af fyrets oprindelige udtryk med afsæt i de originale farver fungerer som bygningerne.

Den nye lejer er Naturstyrelsen, og i samarbejde med Frederikshavns Kommune, Turist Nord og Dansk Ornitologisk Forening har de i foråret 2017 blændet op for Danmarks første formidlingscenter for trækfugle. Fyret byder på et virtuelt kig ind i trækfuglenes forunderlige verden. Hvordan finder de vej? Hvor langt flyver de? Samt en formidabel udsigt til trækket af blandt andet rovfugle som havørn og glente fra toppen af det 46 meter høje fyr. Skagen er et af Europas bedste steder til at observere fugle. Især om foråret, hvor tusindvis af trækfugle flokkes over Odden i Skagen, inden de fortsætter ud på mere internationale ruter. Det samme gør de næsten to millioner turister, der hvert år gæster Skagen og Odden, og oplevelsescentret i det grå fyr rækker således ikke bare op i luften men også frem i tiden. Projektet blev indledt i 2015, og Skagen Grå Fyr er i dag et lysende eksempel på, hvordan nytænkning af en historisk bygning kan føre til merværdi. For turister og trækfugle, såvel som for egn og fyr.

Fyrvej 36, Skagen. ☹ Fra 60 kr. for voksne, dog 75 kr. i højsæsonen. ☹ skagen-tourist.dk/skagengraafyr.

SORT, GUL, RØD

I Skagen taler man om den sorte, den gule og den røde periode. Det er arkitektoniske udtryk, der dækker de mest udbredte bygningsfarver i den smukke kystby. Farver, der dækker byggehistoriske perioder fra omkring 1800 og frem til 1930'erne. Den sorte periode med sorttjærede træhuse, den gule med de for Skagen og Gammel Skagen så karakteristiske gulkalkede mure og den røde med murstenshusene i røde teglsten. De hvide blonder, der ses på de røde teglsten mange steder i kystbyen, skulle være en slags ledetråd for fiskerne på havet. Når de så de hvide blonder, vidste de, at de var nær land.

ANCHERS HUS

☹ (kort > 141 ☹)

Det røde hus på Markvej i Skagen er en skattekasse af kunst- og kulturhistorie. Som gæst bliver man bedt om at trække i sutsko af stof. Plastikfutter fungerer ikke på disse kanter; dels er de uskønne, dels kan man ikke bevæge sig ret langt rundt i kystbyen uden at få sten og sand i skoene, og den slags tager hurtigt bunden ud af en plastiksko. I Michael og Anna Anchers rummelige gemakker går ingen plads til spille. Overalt hænger nogle af museets 250 kunstværker, hvoraf halvdel er lavet af Anna, Michael eller deres datter Helga og resten hovedsageligt af danske og internationale kunstnere med tilknytning til kunstnerkolonien i Skagen. Selv på trædørene har Michael Ancher, der var en ivrig jæger, malet fugle. Også utallige smukke, gamle lamper med gule og blå skærme pryder hjemmet, der står, som det stod, da Anna Ancher døde i 1935, og parrets eneste datter, Helga Ancher, flyttede. Hun har aldrig siden overnattet i huset, men indstiftede før sin død en fond, der bestemte, at huset på Markvej skulle bruges som museum. Huset åbnede for besøgende i 1967, og i 2009 gik Realdania sammen med Kulturarvsstyrelsen og Beckett-Fonden ind i projektet med tiltrængte renoveringsmidler. Især taget og de udvendige facader har fået en kærlig hånd, ligesom tilbygningen opført af Ulrik Plesner i 1913 har fået et løft. Det handler om bygningsarven i landdistrikterne, og historien om Skagens mest skattede kunstnerpar bliver ved med at give: For nylig har man fundet en broche med et anker på, som Anna Ancher fik i bryllupsgave af sin mand. Sølvbrochen lå gemt i en pose i nederste skuffe i en arkivreol i Anchers Hus. Stor var museumsfolkernes glæde, da de fandt det smykke, som ses på flere af malerierne af Anna Ancher. Datteren Helga Ancher fik aldrig nogle børn, og da Anna Anchers fem søskende heller aldrig har ført slægten videre, døde de talentfulde kunstnere ved den sidste Ancher.

Markvej 2-4, Skagen. ☹ 80 kr. for voksne, gratis for børn under 18 år. Kombi-billet til Drachmanns Hus, Skagens Kunstmuseum og Anchers Hus 180 kr. ☹ skagenkunstmuseer.dk.

DRACHMANNS HUS

☹ (kort > 141 ☹)

"Huset skal ses mod en blå himmel," siger omviseren Dorthe Møller fra Skagen Kunst-